

Et nyt kapitel i Rold Skovs Venners historie - II

Efter en formidabel god og lang sommer kunne Rold Skovs Venner atter mødes ved Gammel Skørping kirke den 15. september. Turen skulle denne gang gå til Egholm Voldsted og derfra videre gennem de små skove på Skørpingholme, men lige nøjagtigt på denne dag havde vejret besluttet sig til at vise sig fra den mindre pæne, hvilket vil sige våde side.

Alligevel mødte der hele 68 voksne og 3 børn op. Det skulle endda vise sig, at børnene var 3. generations Rold Skov Venner. Flot. Som følge af flere bestyrelsesmedlemmers forfald fik eksformanden lov til at byde velkommen, hvorpå han straks overgav ordet til Helge. Denne indledte med at sige. Vi har gennem 25 år haft et særdeles godt forhold til ”Den store mester”. Men det er ligesom, at han indenfor det sidste år har mistet interessen for os.

Jeg kan fortælle, at jeg for et par år siden var ude at holde foredrag i Aalborg. Efter foredraget kom der en dame hen til mig og sagde. Jeg tror ikke, at du kan huske mig. (Det kunne jeg heller ikke). Men hun fortalte, at hun havde været ude at gå tur med mig for 20 år siden. Der er én ting, jeg husker, sagde hun, for det regnede og regnede. Og da vi begyndte at gå, sagde du, I skal være glade for at det regner, fordi man kan ikke lugte skoven som på en dag, hvor det regner. Det har jeg aldrig glemt.

Turens første stop sker henne ved den centrale grønning lige midt i Gammel Skørping. Det er en meget gammel by og blandt alle disse gamle byer er den en af de ældste, siger Helge. Gammel Skørping har beholdt sit gamle præg. Den er ikke udflyttet. Markerne går direkte ud fra byen her. Hvis man kunne se det fra luften, ville man se det ligesom egerne på et hjul. I har set kirken og derovre ligger forsamlingshuset, det gør man meget ud af her i byen, fortsætter Helge og peger de forskellige huse ud. Der ligger den gamle skole og der ligger den gamle præstegård. Den ejes af læge Svend Ege, som er primus motor her i byen for alle de festligheder, man har med majstang her på bjerget. Hvis jeg husker ret, hed det i forne tider Storkebjerget. Men pointen ved det var, at det var et stort hul i jorden. Ja, faktisk et temmelig dybt hul. Så med himmerlandsk ironi kaldte de det for Storkebjerget. Derovre ved det nye hus boede smed Jerrik. Han var en institution her i byen. Jeg har en le derhjemme, hvor der står Jerrik på.

Se, ovre i præstegården, der boede engang provst Winther. Han var en stor mand, især hans fødder var utroligt store. Han gik i en frakke, der var for lang. Han var en meget lærd mand. Han gentog altid, hvad han sagde. Man sagde om ham, at han med sine to søndagsgudstjenester var i stand til at afkristne et helt sogn, hvortil der var én, der sagde. Nej, han behøver kun den ene. Der var også dem, der sagde, at når han gik op ad kirkegulvet til gudstjenesten, så var han med sine lange ben i stand til at springe over ti husmænd for at komme hen og hilse på en gårdejer.

Man byggede så en kirke inde i det nye Skørping, som jo stjal navnet fra denne by. Skørping hed oprindeligt Sverriggaard. Man lagde jo en jernbanestation på en næsten åben mark, hvor der kun var en gård og to små huse. Gården hed Sverriggaard, så derfor kom stationen også til at hedde Sverriggaard. Det gik forbavsende

hurtigt med at der opstod en by, og så stjal man navnet her fra Skørping, og så måtte Skørping tage navneforandring til Skørping Kirkeby. Der var jo ikke nogen kirke i det nye Skørping. Men så i 1914 kom der en kirke. Et af de få steder, hvor kroen kom før kirken. På et senere tidspunkt skiftede man navn igen, således at byen her kom til at hedde Gammel Skørping, hvilket sådan set er et udmærket navn.

Da man byggede en ny bolig til provsten inde i Skørping flyttede provst Winther så her fra stedet, og præstegården blev købt af maler Mouritz Nørgaard. Mouritz Nørgaard var måske ikke det mest kristne menneske, man kunne opdrive. Efter at provsten var flyttet herfra, møder han en måneds tid senere maler Nørgaard på gaden i Skørping og stopper ham. Goddag maler Nørgaard, goddag maler Nørgaard. (Provsten gentog jo alt, hvad han sagde. Læs også sådan i det efterfølgende). Nu skal De bare høre. De har jo købt min gamle præstegård, og De skal vide, at oppe på gavlen på første sal, der sidder der et blyindfattet vindue, og De skal vide, at det er meget kostbart. Det kommer tilbage til 1500 tallet. Vil De ikke godt være venlig og pille det ned og bringe det ind i min nye præstegård, for her skal det sidde. Hertil svarede Mouritz Nørgaard, ved De hvad, jeg aner ikke noget om det, jeg har overhovedet ikke lagt mærke til at der sidder et vindue der. Men jeg kan fan.... lyn... love for, at det også bliver siddende.

Provst Winther mødte engang maler Nørgaard ovre i forsamlingshuset da dette var en gammel brugsforening. Han havde ikke talt til ham i et par år, men så syntes han åbenbart, at det ikke var rigtigt af en kirkens mand, ikke at tale til sine undersåtter, og så sagde han. Goddag maler Nørgaard. Synes De ikke, at det er forfærdeligt, det der sker nede i Spanien med den spanske borgerkrig? Næh, sagde Mouritz Nørgaard, det synes jeg egentlig ikke, for de myrder alle præsterne, og det synes jeg egentlig er udmærket.

Museumsdirektør Peter Riismøller har også boet her i præstegården, slutter Helge. Riismøller var direktør inde på Aalborg Historiske Museum og har skrevet den vidunderlige bog om forholdene her i Østhimmerland, der hedder Sultegrænsen. Jeg kan varmt anbefale den. Han var jo også den, der sagde, at Rebild sammen med Nørre Tranders er de to ældste byer i Nordjylland. Jeg ved ikke om det passer.

Der forestår nu en lang vandring ad Skørpingholmevej frem til T-krydset ved Holmegaardsvej, hvorfra der er en meget fin udsigt ud over Lindenberg ådal. I skal forestille jer, at der slet ikke er nogen dal her, men at det fortsætter lige ud, siger Helge. Og det gør det jo stort set når vi kommer 10 km ind i Himmerland ude fra Kattégat. Så har vi det Himmerlandske højland, som strækker sig hele vejen over til Hjarbæk Fjord. Alt hvad der er af den slags dale stammer fra slutningen af istiden for cirka 11.000 år siden.

Så kom folk sejlene hertil ad den fjordarm, som det i virkeligheden var. De begyndte så at bosætte sig i Rebild ifølge Peter Riismøller. Hvis man kigger på et kort, kan man nogenlunde se, hvordan det udviklede sig ud fra Rebild, både mod nord og syd. Det her har allerede været marker i stenalderen. Vi er lige gået forbi en kæmpehøj, og dem er der mange af her. Skørping sogn er det sogn i Danmark, der har næstflest kæmpehøje. Det er hovedsageligt fordi der har været meget skov, således at kæmpehøjene har fået lov at ligge. Isen sørgede så for, at der kom en ådal her på slutningen af istiden. Vandet løb da den modsatte vej. I dag løber det jo mod nord, men den gang løb det syd på, og løb ned i Midtjylland og blandede sig med Gudenåens vand.

Da vandet så begyndte at løbe den "rigtige" vej, set med vore øjne, og man var kommet højt op i tiden til middelalderen, begyndte man at bygge møller. Lindenberg Å starter nede syd for Nysom og så løber den 40 km op mod Limfjorden til den del, der hedder Langerak. Den har jo et mærkeligt udspring, fordi den starter på toppen af en bakke. Det er i en kilde, og noget af vandet løber mod syd og bliver til Simsted Å, og noget løber mod nord og bliver til Lindenberg Å. De to åer har nøjagtigt det samme lille vandhul som start. Når det kommer her op, så ville det for nogle hundrede år siden have passeret et stort antal vandmøller. Mere end

10, måske nærmere 15. Den første, det kommer til, var Nørvads Mølle, som var der helt til 1916. Den næste, som vi ofte har besøgt, er Rold Mølle. Der står den dag i dag en mindesten dernede. Så kommer vi ind i Rold Skov, hvor åen løber i en kløft, der er 70 m dyb. Der er kun én dal i Danmark, der er dybere og det er Grejsdalen.

Turen fortsætter nu helt ned i bunden af Skørpingholmevej hvor Helge atter stopper op for at fortælle. Vi gik lige forbi et lille mørkt hus. Der bor kusinen til eneboeren Peter Ørnebjerg, der havde Ørnebjergs huset i Rebild Bakker. Det ældste hus på egnen. 400 år gammelt. Hans bror, Jens, boede hos sin søster og svoger, (familien Gudum), i et hus, som vi kommer forbi senere. Peter og Jens Ørnebjerg fik jeg megen kontakt med. Det er de to mennesker, der vidste aller mest om skoven og egnen her. Især Peter Ørnebjerg. Jens var lillebroderen. Når de sad i den dejlige stue i Ørnebjergs huset, som var ligesom at komme ind i 1700 tallet. Fuldstændigt bevaret. Så var det Jens, der sad for enden af langbordet, fordi man regnede med, at han var den mest begavede. Jeg har haft megen glæde af de to mennesker, og engang jeg gik med Jens herude, så fortalte han mig om vandmøller. Det er derfor, jeg har besluttet mig til at fortælle om vandmøller i dag. For I står faktisk og kigger på stedet for en vandmølle. Hvis Jens ikke havde sagt det, så tror jeg ikke, at der var nogen, der ville vide, at sådan forholdt det sig. Men det I ser her, det er i virkeligheden resterne af en møllesø, så der har altså ligget en vandmølle her.

Vi kommer snart ned til Egholm Slot. Om ordet slot er det rigtige, ved jeg ikke, for der er ikke ret meget at se. Men det blev indtaget af dronning Margrethe 1. Det kunne såmænd godt have været nr. 2. Lige nu står vores statsminister og tripper for at vi kan få lov at komme i krig. Hvorfor hun gør det, kan jeg ikke finde ud af, men det gør hun, så Margrethe 2. kunne såmænd også godt komme i krig, men der er dog ingen grund til at indtage Egholm mere. Det var Margrethes opfattelse, at efter at hendes far havde samlet riget, så ville hun af med alle de småhøvdinge, der fandtes overalt. Her på egnen gik det ud over ham, der var på Egholm Slot og det gik ud over ham, der var på Hvarre Slot og Korup Slot og Stubberup Slot.

Egholm var efter sigende en røverborg, og når det var kirketid om søndagen, så drog nogle af røverne med høvdingen over i Buderup kirke for at se, hvem af de velhavende gårdmænd, der var i kirke. De skyndte sig så ud til de øvrige. Det er den og den gård, vi skal have i dag. Det syntes Margrethe ikke var rigtigt, så hun indtog borgen her ved at omsko sine heste. Så mens de var på røvertogt, red hendes folk ind i borgen, og da røverne kom tilbage, kunne de kun se, at der var nogen, der havde redet ud, men ikke ind fordi hestene var omskoede. På den måde kunne hendes folk overfalde dem og indtage Egholm Slot.

Men hun var god ved Skørping kirke. Hun skænkede meget til kirken, men påbød dem også hver fredag at holde en messe for hende og det har man gjort langt op i tiden. Ikke hver fredag men i hvert fald én gang om året. Om man stadig gør det nu, ved jeg ikke, men for en snes år siden, da blev der i hvert fald én dag holdt gudstjeneste og bedt for Margrethe.

Nede i engen går der en lille stump vej mod sydvest, og for enden af den kan man se åen og altså også stedet hvor den omtalte vandmølle må have ligget. Vi må dog samme vej tilbage, så vi kan fortsætte op til Egholm Slot. Undervejs stopper Helge dog op ved en stor sten og siger. Det siges, at Margrethe 1. skal have siddet på denne sten mens hendes folk var inde i borgen for at bekæmpe røverhøvdingen og hans kumpaner. Men det er sikkert nok en skrøne, følger han dog til. Henne ved Egholm Slot går vi lige op på borgbanken, men da Helge jo har fortalt historien om det, siger han blot. Her har vi så Egholm Slot, og det er jo imponerende. For en snes år siden fandt man et andet slot her. Det kaldte man for Sumpborgen, idet den lå længere nede ved åen. Denne var en forgænger her til Egholm, slutter han.

Vi fortsætter vores tur mod nord, og kommer hermed ind i skoven. Det her, det er sådan en dejlig lille skov her på Skørpingholme, siger Helge. For mig ligner den meget Skindbjerglund, for her er den jo også præget af egetræer. Det er ellers ikke noget, man ser i Rold Skov undtagen dem, der er plantede, men her vokser de naturligt, og det er da et flot stykke oprindeligt dansk natur. Turen i dag er ikke lang, fortsætter han, så der kommer et spørgsmål med hensyn til frokost. Kan eksformanden hjælpe mig med hvornår det skal være? Det er en befaling. Så befaler jeg, siger eksformanden, at når vi passerer savværket lidt længere fremme, så standser vi der og beder folket finde deres madpakker frem for at nyde indholdet af disse. Javel, siger Helge bare, hvorpå vi atter fortsætter vores tur.

Helge stopper dog snart ved en gruppe egetræer, om hvilke han siger. De er mange penge værd. Oprindeligt var det en skovfoged under Buderupholm Statsskovdistrikt, Peter Andersen, der ejede skoven her, fortsætter han. Senere var det hans søn, Adolf, som overtog den. I dag bor datteren, Oda, der er omkring 90 år, i det kønne, gamle stråtækte hus, som vi kommer forbi om lidt. Vi skal tilbage til slutningen af 20'erne, da man oprettede det savværk, som vi kommer forbi om lidt. En deltager, Hans Erik, som har boet i møllegården ovre ved søen, hvor vi var nede at se stedet, hvor den engang har været, fortæller, at tilbage i 70'erne brugte man stadig savværket, som stadig står næsten intakt. Skoven ejes i dag af Jens Stevn. Han har en betydelig skov ovre ved Terndrup på det sted der kaldes Ejstrup. Han har også skove andre steder, bl.a. en helt ude i Kaukasus i Georgien. (Rold Skovs Venner besøgte Jens Stevn på Bredal skovplanteskole ved Siem den 15. oktober 2006, red.).

Så er vi kommet længere ind i skoven, siger Kätthe, som er denne turs mikrofonholder. Jeg lovede at fortælle jer en opbyggelig historie om Peter Ørnebjerg og Ørnebjerghuset, fortsætter Helge. Det var som sagt det ældste hus på egnen, og selve stuen med slagbænken og Ørnebjergbordet og tøsebænken, det var fuldstændigt, som det oprindeligt havde set ud. Det var et helt museum. Da Peter Ørnebjerg døde, så kom broderen Jens ud til mig og sagde. Helge, vil du ikke godt gå op og lave en tegning af Ørnebjergstuen, så vi kan se, hvordan den så ud. Jeg lavede så en akvarel af det, og det er jeg glad for.

Til glæde for nye deltagere fortæller Helge nu historien om hvordan han satte sin dykkerhjelme til salg gennem en internetauktion. Hvordan den blev budt op i mange penge, og efterfølgende hvordan han gennem samme auktionsfirma pludselig så et maleri af Ørnebjergstuen, som var malet af Mouritz Nørgaard. Helge ringede straks ind og sagde. Det maleri skal jeg ha' og jeg er ligeglad med, hvad det koster. Og så fik jeg det endda for 700 kr., siger en stolt Helge. Så nu har jeg både en akvarel og et maleri af Mouritz Nørgaard af Ørnebjergstuen. Som en sidste bemærkning for denne gang siger Helge, at han en dag vil tage hen og besøge Oda i nr. 6. Så får jeg måske nogle historier om Peter og Jens, som jeg kan skrive ned.

Der er nu ikke langt hen til savværket, og da vejret var ret så fugtigt, var det rigtig hyggeligt at gå ind i det store brændeskur og nyde vores frokost. Efter en velfortjent pause går turen herefter ud af skoven og videre forbi Holmegården.

Her stopper Helge op for at fortælle en sidste gang ude i terrænet. Det regner. Han vil egentlig gøre omtalen af vandmøllerne langs Lindene færdig, men først vender han dog lige tilbage til Peter Ørnebjerg. Da eneboeren Peter Ørnebjerg døde, da sagde man, at der i Peters papirer stod,

at jeg skulle arve Ørnebjergbordet, slagbænken og tøsebænken. Jeg har afleveret slagbænken og tøsebænken til Spillemandsmuseet, men jeg har beholdt Ørnebjergbordet indtil videre. Jeg har sådan en dejlig stue, hvor jeg sidder og skriver, højt til loftet og mange reoler, og der står Ørnebjergbordet. Når jeg skriver på en bog, står alle de bøger, jeg skal bruge for at researche, på Peters bord. Så jeg har nær tilknytning til familien.

Og så er der det med vandmøller. Nede i Lindborg ådal, der lå Stubberupgaard. Og så er der Røde Mølle, som næsten eksisterer i dag. Går man hen mod Rold Storkro, var der Thingbæk Mølle ovre ved Thingbæk Kalkminer. Der var Skillingbro Mølle lige neden for Rold Storkro, og der var Kogers Mølle henne ved Kousbækken. Måske har der også ligget en mølle ved Ravnkilde og helt ude nordpå i skoven, der lå Teglgaards Mølle. Møledammen er der endnu. Så kommer Buderupholm Mølle, som sådan set er der stadigvæk. Når I kører forbi i svinget nede ved kirken, kan I se, at den ligger ovre ved skoven til højre. Og så kom endelig Egholm Mølle her. Så det var mange møller. Nu siger jeg ikke mere før end vi kommer op til kirken, slutter Helge.

Vel oppe i kirken indleder Helge med at fortælle træk af kirkens historie. Den er bygget i 1100 tallet med bare kor og skib og er dermed fra romansk tid. I dronning Margrethe 1.s tid blev der bygget tårn og et kapel, som nu danner sideskib til kirken. Under sideskibets østmur er der et væld, som giver vand til Hellig Kors Kilde ude på kirkegården, hvorfor muren altid er grøn, uanset hvor mange gange man har kalket den over. Dronning Margrethe gav også i 1392 Skørping kirke et Hellig Kors alter, hvor der hver fredag skulle holdes en messe, fordi det var den dag, da Jesus blev korsfæstet. På samme tid blev skibets nordvæg smykket med kalkmalerier af frelserens lidelsesgang i to buerækker. Endelig nævner Helge, at ligesom i så mange andre af vore gamle kirker, bliver våbenhuset benyttet som indgang.

Ude på kirkegårdens østside ses Hellig Kors Kilde. Det var her folk kom rejsende til Sankt Hans nat for at blive overøst med kildens hellige vand. Men efterhånden udviklede det sig til gøgl, cirkus og drukkenskab, hvorfor herredsfogeden i 1892 forbød kildemarkedet og kilden blev kastet til. I 1924 blev kilden dog genåbnet ved samarbejde mellem menighedsrådet og Historisk Samfund for Aalborg amt. Den gamle stensætning var bevaret, men blev da forhøjet og en sten med indskriften "Hellig Kors Kilde" blev sat ind.

Der var en fagligt uddannet mand, der i slutningen af 1800 tallet var oppe at se på, om der var noget om snakken med kildens helbredende egenskaber. Han kunne godt se, at der i våbenhuset hang krykker og andre efterladenskaber fra de mennesker, der var blevet heldbredt. Han sagde dog på meget humoristisk vis: Jeg kan ikke dokumentere, om vandet er helbredende eller ej, men almuen bliver da i det mindste vasket denne ene gang om året.

Jeg var engang oppe i Skørping og tale med en gammel dame, som fortalte mig om hvem, der boede i hvert eneste hus på Skørping hovedgade, fortsætter Helge. Mens jeg talte med hende, så jeg lige pludselig, at der inde i soveværelset hang et underligt billede på væggen. Jeg spurgte om jeg godt lige måtte gå derind for at se det, og spurgte selvfølgelig om hvad det var. Jamen det er da "kjålen" (kilden), svarede hun. Og det *var* Hellig Kors Kilde som den oprindelig så ud. Jeg har gengivet det i en af mine bøger. Det var bare en træramme forsynet med en vippearms, således at man kunne hive spanen op og ned med denne.

Men alt i alt, så synes jeg, at den ændring af farverne, man har foretaget i vore dage, er lykkedes særdeles godt i kirken her, som jo hedder Skørping Kirke og ikke Gammel Skørping Kirke i modsætning til Skørping Nykirke, slutter Helge sine fortællinger for i dag.

Det er dog ikke helt slut, for ØP spørger Helge. Ved du hvad de to kors ovre på væggen der betyder? Nej, svarer Helge. Det er indvielseskors. Hver gang man har restaureret en kirke, så lavede man sådan et kors. Så det er indvielseskors fra før reformationen i 1536.

Dette var så dagens sidste ord. Turen havde ikke været en af de længste pga. vejret, men til gengæld havde den budt på meget spændende viden og mange spændende historier. Og det var jo ikke så ringe endda.

Tur 2.

Da Rold Skovs Venner gennem nu snart 26 år har arrangeret sine ordinære ture i kirketiden, kom dette for engangs skyld til at påvirke ledelsen af turen den 13. oktober, idet vores vanlige

turleder, hr. Helge, af private årsager måtte afløses af 1. suppleanten, hr. Marthin Nygaard. Turen skulle denne gang for størstepartens vedkommende foregå i Store Arden Skov med start fra p-pladsen ved Moskov Pavillonen, hvor der, trods et ret så fugtigt vejr, mødte hele 70 personer op.

Straks efter velkomsten indledte Marthin turen med at gå lidt op ad 'turistvejen' hvorfra der fører et skovspor lige op til "Den nedstyrtede flyvers plads". Det pudsige er, at der aldrig er styrtet en flyver ned her. Sandheden er nemlig den, at Jens Hvass i forbindelse med en stor samariterøvelse for spejderne fik en gammel maskine transporteret herud i skoven oppe fra Aalborg lufthavn, mod til gengæld at levere noget træ for transporten. Dette blev en meget realistisk samariterøvelse med masser af blod og dramatik. Et effektivt indslag, som spejderne fik en stor oplevelse ud af. Efter øvelsens afslutning blev flyvemaskinen stadig liggende her på pladsen i mange år, men efterhånden blev det meste af den stjålet stump for stump, hvorefter resterne til slut blev kørt væk. Sporene efter samariterøvelsen er altså borte for altid. Men minderne lever i navnet

Vi befinder os stadigvæk i Statsskoven, men blot 500 m længere væk, vil vi komme til at gå i Lindendorfs skov, siger Marthin. Næste års tema er 2. verdenskrigs spor i Rold Skov og i landskabet, føjer han til. Vi kommer til at gå helt ned til Arden med nogle stop undervejs. Jeg vil lige sige, at jeg skal bruge Bodil, det er min kone. Det er hende, jeg kysser om morgenen. Vi laver et lille sidespring i forhold til de ture, vi ellers har haft, da efteråret jo er svampetid. Det betyder, at hvis I ser nogle svampe, så skal I lige aflevere dem hos Bodil. Vi vil ikke begynde at klassificere dem med det samme. Det gør vi når turen er slut for dem, der er interesserede. Der er en hel del forskellige svampe på vores rute. Vi kan så ved afslutningen af turen lægge dem op og fortælle lidt om hvilke slags, det er. Også hvad man skal holde fingrene fra. Og især tungen. Vi vil nu fortsætte turen sydover, hvor vi vil møde Per Andersen og fru, idet Per også har et indlæg om noget, han vil fortælle om.

På den videre vej stopper Marthin dog op ved et gammelt dige for at fortælle. Omkring 1760 finder man ud af, at der er for lidt træer i Danmark. Man har bare gået ind og taget det træ, man skulle bruge, og så plantede man ikke noget nyt. Man fik så den tyske forstmand, von Langen, herop, og han sagde: I er nødt til at plante nogle træer i rette lige linjer, og gøre en hel række andre ting. Men I er også nødt til at holde kvæget og de svin, som går i skovene på olden for at spise sig fede, udenfor de nyplantede områder.

Her er der så et eksempel på, hvad man gjorde. Man har simpelthen lavet diger med hegn hele vejen rundt. Dette går helt ned til banen, som ligger en god kilometer her fra stedet, og så fortsætter det 8-900 meter rundt. Det gjorde man overalt i landet. Lindendorfs gods har altid været i front, når man talte om anlæggelse af skove.

Vi går jo nu i Lindendorfs godsområde. Skovbrug er stadigvæk en stor del af Lindendorfs indtægtsgrundlag. Lindendorfs er i dag en fond erhvervsmæssigt. Det, de tjener flest penge på, er egentlig ikke træ som sådan. Det er pyntegrønt og så er det jagt. I det her område er der masser af friske klovspor fra krondyr. Vi var herude i går og da så vi krondyr – en 14 ender – med en hel flok hinder. Noget af det, man også kan se på, at der er krondyr og rådyr og dådyr, er ved at se på indhegningen. Der er et almindeligt vildthejn, og så sidder der bare én tråd to meter oppe. Et krondyr kan nemt hoppe 2½ meter, men de kan ikke se den øverste tråd, kun den nederste hegn. Så når de springer, så snubler de, og det skal de bare gøre et par gange, så stopper de med det. Så allerede i 1760'erne, da begyndte man at plante skov, som vi kender det i dag, slutter Marthin her.

Marthin fører nu holdet videre langs den vej, der passerer lige vest om Filkes Mose. På et tidspunkt kan man se mosen, men ingen Hanne og Per. Men da mosen har en vis udstrækning

står disse blot lidt længere fremme. Det er således blevet tiden for at høre lidt om hvem denne Filke egentlig var: I 2001 udgav Helge sit pragtværk om Rold Skov, indleder eksformanden. Jeg havde fornøjelsen af at være med til at researche til bogen. I den forbindelse tog vi et par gange op på Ørslev Kloster og boede en uge af gangen, for hver dag at køre ned på Landsarkivet i Viborg. Er der noget Helge ikke kan stå for, så er det hvis jeg er efter ham og driller ham, så er han tilpas. Jeg sagde derfor til Helge: Du kan da ikke skrive en bog om Rold Skov uden at vi fortæller hvem Filke var. Den kunne Helge jo så ikke stå for, så engang vi kom her til, så fortalte han, at *han* da godt vidste hvem Filke var.

"Filke var i virkeligheden nordmand, og han hed slet ikke Filke, men Fylke, hvilket kom sig af at han kom oppe fra Norge, hvor det, som svarer til vores herreder kaldes fylker. Det var netop på denne måde han havde fået sit navn. Han hed Ludvig, Christian, Frederik, Theodor Fylke. Han var født i 1748 og døde i 1843. Men da man åbenbart ikke kunne sige Fylke på dansk, dette var jo mere norsk klingende, blev det derfor til Filke.

Fylke var en ret usædvanlig mand, der var gift hele fem gange, og som overlevede samtlige koner. Han blev meget gammel, 95 år, og det pudsige er, at den femte kone døde dagen før ham selv.

Han var oprindeligt sømand, kom ud at sejle og blev i øvrigt optaget af pirater ude på østen, hvor han var i ni år til han endelig slap fri. Han kæmpede mod adskillige svenske konger og vistnok også mod andre fjender. Da han kom her til skoven var han først kusk, men han gjorde sit arbejde så godt, at han efterhånden nærmest fik status som overskovfoged. Dette er noget, som man alt sammen kan læse om nede på Landsarkivet i Viborg.

Der var det pudsige ved Theodor Fylke, at han kunne håndspålægge. Og på det tidspunkt havde man her på Lindenberg en lensgreve og lensgrevinde, der havde en syg datter på 12 år. Da man hørte at Fylke kunne helbrede, prøvede man at kalde på ham, og han kom faktisk og håndspålagde pigen oppe på selve slottet. Pigen blev helbredt, og som belønning blev Fylke optaget her på Lindenberg, hvor han egentlig ikke skulle lave så meget, blot gå og hygge sig. Han døde i 1843, hvorefter han fik denne mose opkaldt efter sig, hvilken dog af en eller anden årsag kom til at hedde Filkes Mose".

Det var altså historien om hvem Filke var. Man kan jo nede på Landsarkivet i Viborg, hvor størstedelen af Lindenburgs godsarkiv befinder sig, læse om hvem der har været skovridere, skovfogeder og skovløbere gennem årene. Så nu ved I altså hvem Filke, eller Fylke, var. Han kom altså oppe fra Norges land. Nu går vi lidt længere ned ad vejen, historien er nemlig ikke helt slut, men det vil jeg gerne fortælle om næste gang.

Efter en kort vandring stopper vi så igen, så vi kan gøre historien færdig. Jeg vil gerne have lov til at læse slutningen op, selvom det kan være lidt træt at høre på, siger eksformanden. Sandheden er, at vi *aldrig* fandt ud af hvem Filke var. Vi gjorde nogle forsøg, men når Helge bliver drillet, så er det noget, han ikke kan stå for. Helge er jo ikke forfatter for ingen ting, så den historie, som jeg lige har genfortalt, den stampede han lige op af jorden. Det skal retfærdigvis siges, at normalt prøver vi så godt som muligt at fortælle sandheden om Rold Skov. Nu læser jeg så op, hvad Helge sagde, da turen den gang var slut:

"Men det skægge er: - Jeg aner ikke hvem Filke er. Jeg har aldrig hørt om manden. Den eneste, der kender noget til ham, er formanden. Men jeg var jo nødt til at konstruere et og andet, og jeg er ærlig nok til at sige det. At det var en stor løgnehistorie".

Eksformanden slutter med nogle betragtninger om at det stadig kunne være spændende at bore i navnet. Der er jo en grund til at området hedder Filkes Mose. Altså må der også have levet en person af samme navn. Nu er området jo sprunget i skov, men det må være meget

længe siden, at der her var en mose. Ikke engang på Kort & Matrikelstyrelsens 4 cm kort er lokaliteten angivet mere. Det hele slutter med en munter diskussion om hvad, der kan være op og ned eller forkert og sandt.

Nu må vi så videre, men dog varer det ikke længe, før vi kommer frem til et meget stort og flot kastanjetræ. Her siger Marthin: Vi snakkede om, at Lindenborgs store indtægter er jagt, og især på krondyr. Vi står ved en meget flot kastanje, en hestekastanje, kalder vi den. Hvis man lægger mærke til det, så er der ligesom gravet huller rundt omkring den, og vi finder faktisk ikke ret mange kastanjer i forhold til, hvad man gør ved et træ i byen. Det er fordi kastanjer er for kronhjorte det samme, som karameller er for os andre. De går derfor her og sparker rundt for at finde dem. Der er en meget proteinrig indermasse i kastanjen samt energi til krondyrene. Så hvis man bor i et område hvor man ved, at der er krondyr, men aldrig ser dem, så skal man bare samle en hel masse kastanjer og smide dem rundt om huset, så kommer de.

Det er en af grundene til, at man lader sådan et pyntetræ/havetræ stå i skovene. I naturstyrelsens skove planter man kastanjer langs stier og veje. På samme måde, som man planter alle de forskellige gamle frugtsorter, æbler, blommer og kirsebær. Det gør man af to årsager. Man gør det for at give dyrene en større fødevariation, især vil man gerne holde på krondyrene, men man gør det også for at vi som skovgæster kan samle noget godt at spise, når vi er ude at gå tur i skoven.

Hestekastanjen kan godt spises, men den smager ikke godt. I Buderupholms skovdel er der omkring Bjergeskov plantet to store parceller med spiselige kastanjer, som man kan gå ud og samle og tage med hjem, og så varme med godt med smør og salt til. De smager rigtig godt. Jeg skal lige sige, at den spiselige kastanje slet ikke er en kastanje, men er en fætter til bøgen. Frugten ligner jo også fuldstændigt bog, men er bare større.

Den fortsatte tur går atter et kort stykke vej mod syd hvorpå vi følger den skovvej, der løber mod øst lige på nordsiden af Hummelbækken. Snart efter hører vi lyden af en hydraulisk lift, hvorfra en mand er i færd med at klippe pyntegrønt. Marthin har haft en god snak med ham dagen før, så han ved godt vi kommer, hvorfor vi hopper over en næsten tørlagt Hummelbæk og stopper lige nedenfor hvor manden arbejder. Her fortæller Marthin om at klippe pyntegrønt af nobilistræerne til det tyske marked. Man har været oppe på at klippe 600 tons bare her i skoven. I dag er man nede på det halve. Man klipper fra midten af september og frem til uge 42. Derefter kan der ikke sælges pyntegrønt i Sydtykland, fordi man har en regel om, at på alle kirkegårde skal gravene være dækket i uge 42. Man kan få tidlig vinter på de kanter.

Manden oppe i kurven klipper alene, fortsætter Marthin, og så kommer der nogle senere på dagen og bundter. Det er en meget stor indtægtskilde. Juletræer er et marked, der er vigende. Man er i Tyskland begyndt at bruge plasticjuletræer på samme måde som i Amerika. Rusland aftager heller ikke så mange mere. Danmark er det land, der har den største produktion af juletræer og pyntegrønt overhovedet. Og i en fantastisk kvalitet. Desværre er der kommet en svampesygdom, som får træerne til at visne hen. De får brune spidser, og så har de ingen værdi. Det er lidt på samme måde, som jeg fortalte om på turen ude ved Svanholm i forbindelse med asketoptørrer. Det varme klima gør, at de bliver angrebet af en svampesygdom, så de også tørrer ud og bliver brune og kedelige.

Her i skoven klipper man meget lempeligt. Hvis man går ind i statsskoven, så er det stadigvæk skovløberne, der klipper grenene ned med lange stager, mens man her gør det fra en lift. Meget af høsten af pyntegrønt i Danmark foregår også ved, at grossisterne fra de forskellige lande sender folk herop og høster. Det er sådan, at priserne er meget pressede, så det er folk

fra østlandene, de sender herop og klipper til en lavere løn.

Når man går her i skoven, kan man tydeligt se, at det er en blanding af produktion og jagt. Vi har set nogle parceller, hvor der *har* været dyrket juletræer, og her er der altså et område, hvor man producerer pyntegrønt. Men der står også nogle kæmpestore bøge med en lav vækst under, hvilket er ideelt for at krondyrene kan gå og gemme sig. Ellers ville vores færdsel i skoven trænge dem væk, så de først kunne fouragere om aftenen og om natten. Det er sket de fleste steder i vore skove i Danmark. Ellers er både kronvildt, rådyr og dådyr et dagsaktivt dyr og til åbent landskab normalt.

Det er nu blevet tiden til at holde frokostpause henne ved en anden lille mose, som kaldes Tørvemosen, hvilket antyder, at man her engang har kunnet grave tørv. Her ligger der tillige nogle træstammer, som er velegnede til at sidde på.

På den videre tur nordover opfordrer Marthin til at tage det roligt og nyde det smukke skovbillede, nyde at det ikke regner og nyde dagen og skoven i det hele taget. Vi har talt om, at det hele falmer og der kommer farver, fortsætter han. Det er sukkerstofferne, der trækker ind gennem grenene og helt ned i roden. Derfor starter det med hvor der er allermest sukker, og det er så i grønkornene i bladene.

Eg og bøg er i familie med hinanden, fætter og kusine, og der er i alt 12-1400 forskellige varianter. Avnbøg er ikke en bøg, den ligner bare. Hertil siger et medlem, at den er med i birkefamilien. (Gyldendals åbne encyklopædi skriver således: *"Avnbøg, Carpinus, slægt af løvfældende skovtræer i hasselfamilien, som ifølge den nyeste forskning regnes for at være en del af birkefamilien"*, red.).

Der udspinder sig også en stor diskussion, om et af egetræerne her, er en stilkeg eller af en anden art. (Den art, der kaldes vintereg, er i hvert fald også ret almindelig i vore skove. Stilkegen er karakteriseret ved, at dens agern sidder på lange stilke. De to arter kan let krydses, så det kan være svært at fastslå, til hvilken art et givent træ tilhører, red.). Endelig nævnes også den nordamerikanske rødeg, før den lange debat ebber ud.

Turen nærmer sig snart efter sin afslutning, hvilket giver Marthin anledning til at sige: Vi er nu lige udenfor Lindenborgs skovdistrikt og står nu i naturstyrelsens. Man kan altid se forskel på hvor man egentlig er, fordi i statsskovene, der bruger man 'Fredensborgrød' maling til markering og grønne skilte. Ved indgangen til de private skove har man de små grønne, buede skilte, hvorpå reglerne står. I store træk er det sådan, at man kun må være der fra solopgang til solnedgang, eller fra kl. 7 morgen til kl. 8 aften om sommeren. Så er der det, at man kun må gå på anlagte veje og stier. Hvis man skal udenfor disse, må man kun træde ét skridt ind. Man må heller ikke tage noget som helst med sig ud.

I statsskovene må man have lov til at gå overalt på alle tidspunkter af døgnet. Hvis der er boliger, skal man dog holde sig 50 meter væk. Det samme gælder også for driftsbygninger. Så er det sådan, at man må have lov til at sanke brænde uden sankekort, forstået på den måde, at man må tage ét stykke i den ene hånd og ét stykke i den anden hånd. Man må ikke holde det i sin favn, kun ét stykke i hver hånd. Man kan jo så til gengæld komme 1.000 gange. Men de svampe, nødder og frugter, der er i statsskovene, dem må man tage til *eget*

forbrug, hvilket vil sige nogle få kilo.

Jeg har dog set, at i Langdal Plantage oppe ved Tranum er der noget meget flot mos, som man kan købe i forretningerne her til jul. Der har statsskoven en produktion af det. En af skovfolkene, som jeg talte med en dag, fortalte, at en dag han kom forbi, så var der en dame, der var i gang med at samle den ene kasse mos efter den anden og stable dem ind i sin bil. Han talte selvfølgelig med hende og hun forklarede ham, at det simpelthen var *så* godt et område med *så* flot noget mos. Han tog så lige bilens nummer, hvorefter hun fik besøg af statsskovens

samler. Det gav hende en påtale samt en regning på 1.000 kr. for mos.

Det har været en god tur og dejligt, at jeg også kunne få noget viden slutter Marthin sit sidste indlæg. Der var nu også kun en ganske kort vej ned til bilerne, og som lovet på turen, samler Bodil her et stort hold svampeinteresserede medlemmer henne i et roligt hjørne af p-pladsen længst mod nord. Også et fint tiltag og en fin service, at Rold Skovs Venner nu kan undervise folk i hvad der er godt og skidt udi svampeplukningens mysterier. Skribenten tror på, at alle eleverne stadig har helbredet i behold, så de også kan møde op på næste tur i november.

Tur 3.

I dag var vi heldige. Vorherre var med os, i hvert fald hvad vejret angik. Efter en lørdag med silende regn blev vi denne gang, søndag den 10. november, begunstiget med det skønneste efterårsvejr, hvilket da også betød, at der mødte 66 personer op på ”stabelpladsen” for enden af Skovvej i Arden. Her bød Bente velkommen til alle, ikke mindst til flere deltagere, der var kommet helt herop fra Aarhus. Efter nogle betragtninger om at holde mortensaften, overlader hun derefter ordet og ledelsen af turen til Helge.

Helge glæder sig også over det gode vejr og at der stadig er løv på træerne midt i november. Marthin har lige fortalt mig, at det nye lag grus her på vejen stammer fra de nedbrudte militærdepoter. Har du noget at tilføje Marthin, spørger Helge. Man har gemt to af den, siger Marthin, én til flagermusene, og én til publikum, som bliver åbnet næste forår, så man kan se, hvad der var i dem. Jeg tror, at der lå cirka 35 her oppe langs vejen. De var fyldt med tæpper og konserver. Der var gentagne indbrud i dem af folk, der troede, at der måske stadig lå krudt og kugler her, hvilket dog var blevet tømt ud for længe.

Da turen i dag har noget med krig at gøre, så kom med her over, fortsætter Helge, og går over til et stort hul i jorden. Det er et hul, der er lavet af tyskerne under krigen som et såkaldt flyverskjul, siger han. Man kunne så placere sine biler her, så de engelske flyvere ikke kunne se dem. Dem havde man nogle stykker af rundt omkring i skoven. Helge vender sig nu om til resterne af en kæmpe stor bøg. Det er ikke så mange år siden, at den gik ud og fik kronen savet kraftigt ned, altså stynet. Det er ”Kærlighedsbøgen”. Lige herovre bag ved, der går ”Kærlighedsstien” et temmelig langt stykke vej. Nu er der kommet en hundeskov, men vi prøver, om vi kan komme derover igennem denne.

På vejen gennem hundeskoven stopper Helge atter op og siger. I dag skal vi snakke om diger. Om hartkorn. Om Lindenberg. Om én stendysse. Og om moser. Der er en der. Vi har en statskovfoged, Leif Lyngsø, som er meget interesseret i at lave søer, hvor der har været søer i forvejen, men som er groet til i mose eller er drænet bort. Det er et betydeligt antal søer, han efterhånden har fået lavet, og som er små perler. Én af dem, er den her. Hvis I siger, at det syner ikke af meget af en sø, så må jeg give jer ret. For der er nogle af dem, hvor det ikke er lykkedes, og så retablerer de sig som moser som de oprindeligt var. Det er et billede på, at der har været så utroligt mange moser i Rold Skov. Det viser, hvordan der så ud da Staten overtog skoven. Da var det mosehul på mosehul, og det kommer sig jo af, at regnvandet i Rold Skov kun har et eneste afløb, og det er Lindenberg Å. Alt andet vand kommer op i kilder, og skoven bevarer mange steder vandet inden det kommer ned til kilderne og løber ud i Lindenberg Å. Turen i dag går først og fremmest hen til den måske smukkeste af alle moserne i Rold Skov, nemlig Farsø Mose, slutter Helge.

Henne på Kærlighedsstien kommer Helge ind på hvorfor den hedder sådan. Der er måske en lille historie bag ved navnet, jeg ved det ikke, siger han. Men en deltager har fortalt mig en meget plausibel historie om oprindelsen, som jeg gerne vil delagtiggøre jer i. Det er fordi der har ligget en dansepavillon her nede for enden af vejen, og når så spillemændene holdt op med at stryge violinen, så tog de unge mennesker her ud langs stien og hyggede sig og gjorde ved. Deraf navnet.

Lidt længere fremme stopper Helge igen op ud for et af skovens diger. Der har faktisk været diger hele vejen langs med Kærlighedsstien, siger han. Det med at lave diger var noget som C.D.F. Reventlow fandt på, og han gjorde det fordi skovene i Danmark var i evindelig tilbagegang. Så der måtte gøres et eller andet, og så lavede han den mest restriktive skovlov, som noget land i Europa har. Der var to lande, hvor skovene var fuldstændigt forhuggede, og det var England og Danmark. Loven blev indført den 27. september 1805.

Det var ikke udelukkende nogen lykke for skovene, for det siger sig selv, at da loven kom, da skulle skovene hegnes og inddiges som her. Kreaturene måtte ikke længere gå i skovene. Forestil jer, hvad der var af arbejde med at lave diger med skovle rundt om alle skovene i Danmark. Hvis vi bare ser på småskove, så har vi 50.000 i dag, og så er der de store skove. Det var formuer, som det kostede at lave dette. Det kunne man selvfølgelig ikke byde godserne, uden at de fik kompensation, som bestod i, at de måtte fælde noget af skoven mod at resten blev inddiget. Det betød, i forvejen havde man ikke nogen stor skov, og nu blev der endnu mindre pga. skovloven. Men det var et fantastisk øjeblik i de danske skoves historie, fordi med loven så stoppede nedgangen. Der var kun 3 % tilbage, der var skov, men fra da af gik det fremad, og nu er vi oppe på 12-13 %. Jeg tror, at vi inden for de næste 40 år kommer op på 22 %, så der skal plantes meget skov.

Geheimstatminister C.D.F. Reventlow kender vi jo som ham, der kom med alle de mange love. Han gjorde utroligt meget godt for Danmark. Hvorfor gjorde han nu det med skovene? Hvad interesse havde han i det? Det havde han, fordi han ikke bare var en stor statsminister, men hvad ikke ret mange ved, han var også en stor forstmand. Han har skrevet et stort værk om hvordan man driver skov. Originalen ligger nede på hans gods, Pederstrup, på Lolland, hvor der i dag er museum for slægten Reventlow. Det var så moderne et værk, at der var flere lande, der har brugt det som lærebog for forstfolk. F.eks. et stort land som Frankrig. I Danmark havde man åbenbart ikke så meget tiltro til den, idet den aldrig er blevet udgivet her i landet. Vi vil komme forbi flere diger, så jeg vil komme ind på det der med diger én gang til, slutter Helge for denne gang.

Vi er nu nået frem til skovfogedstedet Skelhuset, og som navnet fortæller, ligger dette lige på grænsen mellem Statsskovens og Lindenborgs områder. Det var her skovfoged Krems i sin tid boede, fortæller Helge. Da jeg kom hertil var der fire skovfogeder. På skovridergården var der en skovrider og en sekretær, og så var der 40, der arbejdede ude i skoven. Nu er der 40 nede på skovridergården og to, der arbejder.

Uvedkommende kørsel og ridning forbudt, står der på et skilt. Det kommer sig af, at vi går fra Statsskoven og ind på Lindenborgs område. Det pudsige er, at fra vi nu begynder at gå nordpå indtil vi kommer til en vej, der går på tværs, så er der ingen vej, der går fra øst mod vest og forbinder Statsskoven med Lindenborg. Der er en hel stribe her, som er lukket land.

Den skovfoged, der boede her, da jeg kom hertil, hed som sagt Krems. Der står et bøgetræ længere inde i skoven, der hedder "Kremses Bøg". Det kommer sig af, at skovrider Hvass, denne magtfulde herre, som også var her, da jeg kom, og som også har gjort så utroligt meget godt for skoven, han sagde til Krems, at han skulle fælde den bøg. Den står lige i et vejkryds. Det gik over skovfoged Krems' forstlige ære at gøre det, så det gjorde han ikke. Nogen tid senere, da Jens Hvass og Krems kom forbi træet, sagde Hvass. Jeg sagde, at De skulle fælde den bøg, hvortil Krems svarede. Det vil jeg ikke. Nå, sagde Jens Hvass, så skal den fan... lyn... også blive stående, og så skal den opkaldes efter Dem, og derfor hedder den Kremses Bøg, slutter Helge.

Til alt dette har eksformanden lige en bemærkning. De fleste af jer har sikkert "Naturguiden Himmerland", siger han. Vi har den ære, at vores turleders billede er på forsiden. Det var lige

nøjagtigt ved Kremsses Bøg, han blev fotograferet.

Vi er nu nået frem til den østre ende af Farsø Mose. Jeg holder meget af at kigge på kort, siger Helge. Ud fra det kan man godt se, hvor der kan være smukt. Engang så jeg, at der var noget, der hedder Farsø Mose, så jeg kørte herved og gik herind. Det er smukt når I ser det nu, men når man kommer ovre fra den anden side, så går man højt oppe, og så ligger den der lige pludseligt nede foran én.

Helge fortæller nu om den gang han havde en disput med den gamle lensgreve på Lindenberg om hvilket sted i skoven der var smukke. For at være flink, sagde Helge. Det er Farsø Mose. Den kender jeg ikke, sagde lensgreven. Jamen, det er da i Deres skov, sagde Helge og gik ud for at hente et kort. Nåh, sagde lensgreven så. De mener Faarsø Mose. Det var Geodætisk Institut, der havde ændret navnet til Farsø Mose, som den altså hedder i dag.

Et års tid senere var Helge til et foredrag, hvor en skolelærer fra Vesthimmerland fortalte, at man i gamle dage drev kvæget helt herover i Rold Skov for at græsse. Vi har faktisk beviset, sagde han, for der findes et sted i Rold Skov, der hedder Farsø Mose. Helge nænnede ikke at fortælle ham den rette sammenhæng.

Helge nævner også, at de højeste graner, der overlevede novemberstormen i 1981 netop stod her ved Farsø Mose. Sammen med kæmpegranen i Skovhaven havde den allerstørste af dem heldigvis overlevet, men da Helge kom tilbage et års tid senere, havde man desværre fældet den. Hvorfor gør man sådan noget?, spørger Helge og følger til. Der står et andet lille træ ovre i Jægerspris Nordskov. En eg, der hedder Kongeegen. Den er ”kun” 14 meter i omkreds. Den står også lige ud til en mose.

Da vi jo befinder os i Rold Østerskov får dette sikkert Helge til at fortælle om den gang, han prøvede at finde ud af historien om røverne i Rold Skov. Der var ikke rigtig nogen, der vidste noget. Men en dag var der en, der sagde, at der nede i Lindenegs skov var nogle veje, der havde fået navn efter dem, hvilket også viste sig at være rigtigt.

Helge kontaktede derfor skovrideren på Lindenberg, Stougaard, som dog sagde, at det vidste han ikke rigtigt noget om. Mens Stougaard et øjeblik var ude af kontoret, fik Helge øje på et litografi af en skovsø, som han roste i høje toner da Stougaard kom tilbage. Det fik Stougaard til at ændre holdning. Helge blev nu inviteret med ind i privaten for at se det originale billede og få historien om hvordan Stougaard og hans kone havde erhvervet det. Og bedst af alt, lige pludselig vidste Stougaard det hele og kunne henvise til Jeppe Aakjær, som bl.a. har skrevet om røverne fra Rold i værket, ”Steen Steensen Blichers Livstragedie”. Her får man ikke bare oplyst deres navne, men også hvordan de så ud.

Jeg går med kort i dag fordi jeg gerne vil finde nogle diger, siger Helge lidt længere fremme på ruten og fortæller historien om den gang en oberst belærte ham om, at hvis der er divergens mellem kortet og terrænet, så er det altid terrænet, der er det rigtige.

Det der med at lave diger, det skulle man også gøre her oppe i Rold Skov, men det lykkedes aldrig rigtigt. Der var ingen, der rigtigt kontrollerede det her ovre. Der var en sag kørende i 1920’erne i Skindbjerglund, som den gang var ejet af Lindenberg, hvor man gør opmærksom på, at skoven ikke er blevet indhegnet. Det ville også have været et kæmpearbejde. Tænk sig, at skulle lave dige hele vejen rundt om Rold Skov.

Man gjorde det allerede på Chr. 5. s tid ovre i Dyrehaven i Jægersborg Skov. Chr. 5. havde som ung været nede hos Solkongen i Frankrig og havde lært hvordan man begærdede sig, når man var helt til tops. Han havde været på parforcejagt, hvor man med hunde jagtede dyrene indtil de ikke kunne løbe længere. Så kom den højeste blandt jægerne og gav dem dødsstødet med sin hirschfænger (lang jagtkniv). Chr. 5. ville også have sådan en skov til parforcejagt og inddrog Dyrehaven til dette formål, og lagde lange lige veje ud, så man kunne se dyrene og ride efter dem.

En dag, hvor der var faldet et stykke vildt, kom hans majestæt med sin hirschfænger for at

give dyret dødsstødet. Men dyret gav ikke ævred op. Det huggede hovedet tilbage og stak geviret ind i Chr. 5. så han fik en blodforgiftning og døde. Trofæet hænger ovre på Rosenborg af det rådyr, som havde stukket ham. Men for at have skoven helt for sig selv, så beordrede han Sjællandske bønder, at de skulle ”Levere enebærris til Dyrehavens indelukelse”. Dyrehaven er stadig indhegnet med enebærris, men når disse skal fornyes, så får man dem nu oppe fra Norge, slutter Helge.

Lidt ud over det sædvanlige, stopper Helge op ved et område med graner. Jeg vil såmænd bare vise jer dette, for det står for mig som det rigtige Rold Skov, siger han. Det er *så* flot et stykke nåleskov. Men husk, at grantræer ikke hører til i Danmark og har aldrig gjort det. De kom hertil med den tyske forstmand, von Langen, da vi stort set ikke havde noget skov i Danmark, og von Langen sørgede for at plante Danmark til med tyske træer, Europæisk rødgran. Tidligere var der ikke grantræer i Danmark. Undtagen da man fandt et par kogler og en grangren, da man gravede en brønd ud nede på Øm Kloster. Så der har altså været nogle ganske få eksemplarer, f.eks. i sådan en klosterhave. Den fortsatte tur går stadig mod nord. Har I lagt mærke til, at vi er gået opad længe, spørger Helge. De højeste punkter i Rold Skov er henholdsvis der og der, siger han, og peger på to forhøjninger i terrænet på hver 113 meter. Det højeste punkt i Himmerland er Rold Bavnehøj på 116 meter, der ligger lige syd for landsbyen Rold. Det kan I læse ved at kigge på begge steder. Men det er ikke rigtigt, for det højeste sted i Himmerland er ikke Rold Bavnehøj, men en høj, der ligger længere nordpå bare 200 meter fra Rold Skov, som er 60 centimeter højere.

Når vi taler om gravhøje, så er der bare ikke nogen her. Og hvorfor er der ikke det, spørger Helge. Det er fordi, at der aldrig har boet mennesker lige her. Historien er jo, at Rold Skov blev bosat, koloniseret oppe nordfra fra Lindensborg ådal, der dengang var en fjordarm, af stenalderbonden, der søgte mod syd. Vi har jo Rebild Skovhuse, denne tunge af marker, der går ned midt i Rold Skov til Store Økssø, hvor der også er masser af kæmpehøje. Så fortsatte de et stykke længere mod syd, og så sluttede det.

Cirka 1½ km syd for Store Økssø ligger den sidste stendysse. Så er der ikke flere, ikke før vi kommer til Arden og Rold. Det vil sige, at stykket fra den sidste stendysse, og altså hele den tur, vi har gået, det har været skov siden Arilds tid og har aldrig været under plov. Det er da en ganske dejlig tanke. Kunne I tænke jer at se allersydligste stendysse, spørger Helge.

Men, men, men. Vi kom desværre til at gå forbi stendyszen, som vi internt kalder Skeldyszen, fordi den ligger lige på skellet mellem Lindensborgs og Statsskovens områder. I stedet vælger vi at holde en velfortjent frokostpause da vi når frem til skovvejen, der kaldes Kratvej.

Vi har således passeret denne turs nordligste punkt og fortsætter nu mod sydøst frem til vejen, der benævnes ved navnet Kabelvej. Her fortæller Helge historien om da døren ind til skovens største militærdepot stod åben, hvorfor han benyttede lejligheden til at løbe derind og spørge om vej. Qvistorff, De skal bare løbe ligeud, så kommer De hjem, blev der svaret. Den gode Qvistorff blev altså ikke opfattet lige så uskyldig som han lod.

Uden for depotet havde der stået nogle trækvogne med kasser på, hvori der lå ”bomber”. Da Helge syntes, at det var forkert, så ringede han til den ansvarlige leder og sagde sådan og sådan, for det kunne jo være, at der kom nogen forbi, der ikke var så flinke som Helge. Næste dag ringede manden dog tilbage til Helge med følgende besked. Qvistorff, det var ikke helt så alvorligt, som jeg troede, fordi det der stod udenfor, det var bare attrapper.

Helge har vist ikke helt glemt, at vi kom til at gå forbi stendyszen, for han slutter med at sige. Jeg synes, at jeg har haft besvær med at finde vej denne gang. Men på en måde er det helt befriende. Den gamle statsskovrider Poul Lorenzen skriver et sted. ”Rold Skov er det eneste

sted i Danmark, hvor man har privilegiet, at kunne få lov til at gå vild”. Men jeg tror, at vi er på sporet, følger Helge dog til. (Det ved han nu alt om på dette sted, red.).

Efter atter et stykke vej kommer vi forbi Jætternes Baghave. Dette dejlige ord, siger Helge. Det var skovrideren, der syntes, at dette område skulle have et navn og opfordrede derfor skovarbejderne til at komme med forslag. De kom så med forslaget, Jætterne Baghave, der altså er blevet det officielle navn. Helge opfordrer vore deltagere til lige at gå ind for at se på de store træer. De højeste er på vej til 50 m, siger han.

Vi går altså nu på Hintz Vej og for enden af den kommer vi frem til Kremsses Bøg. Selvom vi for længst er ude af Lindenborgs område, vælger Helge alligevel at fortælle lidt om godsets ejerskab gennem de seneste 250 år, nemlig slægten Schimmelmann, hvoraf den første, skattemester Heinrich Carl Schimmelmann, kom til Danmark i 1762, efter at have tjent en betydelig formue hjemme i Tyskland.

Da Helge og Käthe åbenbart har noget hemmeligt for, beder Helge eksformanden om at føre holdet videre frem. Det gør vi ved at fortsætte ad ”Den grønne Vej”, der ligesom går bag om Røverstuen. Vi stopper selvfølgelig op her, så de, der ikke har været her før, kan se og høre lidt om røverne og alt deres væsen. Samtidigt gav dette stop Bente lejlighed til omtale næste måneds juletur samt opfordre folk til at deltage i den.

Der var nu blot tilbage at fortsætte ned til vejen langs jernbanen og videre ad denne til Hvass Sø. Vi stopper lige op for at nyde det smukke syn af en hel blank sø, omkranset af træer klædt i efterårets allersmukkeste farver. Men noget venter.

Det er 5 år siden at Birgit og Hanne sidst serverede gløgg i den dejlige bålhytte, der ligger lige ved søen. Nu har Käthe overtaget dette traktement, som denne gang bestod af diverse bittere, juice, småkager samt flødeboller. En god og hyggelig afslutning på en dejlig tur. Der var blot tilbage at gå hen til vore biler, hvilket folk så gjorde pø om pø, efterhånden som de selv fik lyst til at slutte turen helt af.

Tur 4.

Så var tiden kommet for dette års sidste tur. Vores traditionelle juletur med efterfølgende julefrokost på Røverstuen. Det var nu blevet søndag den 8. december, og mødestedet var, som så ofte før, fastsat til p-pladsen ved Rebildhus. Men da vejret var en anelse ”strålende” og blæsende, søgte de fremmødte deltagere læ under taget på den nye Infoportal. Her mødte der, trods det ikke alt for gode vejr, alligevel 55 personer op, hvoraf de 48 endda meldte sig til at ville deltage i julefrokosten. Ikke så ringe endda.

Turen skulle denne gang foregå i Rebild Nordre Bakker med besøg ved resterne af Timands-huset, Peter Ørnebjergs hus og Ørnebjergvillaen. Vi stopper dog op allerede da vi er kommet så langt frem, at vi kan se ned til Max Henius’ buste. Jamen, god morgen. Det er jo en ”herlig” dag, siger Helge og fortsætter: Dernede står der en statue af en mand, der har haft stor betydning for stedet her. Man har anbragt den, så han kunne kigge over mod Amerika. Det er helt bevidst, at man har gjort det. Det var der, han kom fra. Ikke helt fra starten af, da kom han fra Aalborg, men rejste så til Amerika, og der gjorde han det godt. Sammen med en anden dansk-amerikaner tog han hertil og købte en del af Rebild Bakker. Han var præsident for Rebildselskabet i mange år. Så vidt jeg husker, var det i 1935, at han kørte sig ihjel ved et biluheld i Rold Skov. (korrekt, red.). Det var hans far, Isidor Henius, der byggede det nuværende Sohngårdsholm Slot i Aalborg.

Vi fortsætter lidt længere frem, men stopper så igen på et sted, hvor den forgangne uges orkan har taget flere af de store bøge. Vi har Rold Skov bøge i dag fordi sådan ender de siger Helge.

Men da man plejer skoven i dag, så vil man ikke fremover få sådan en mishandlet skov af alle disse dejlige Rold Skov bøge. Det er synd, for der er jo rigtig mange, der er gået til. Især er jeg ked af, at et af de første træer, vi så, også var væltet, for hvis jeg er ude at gå med at hold fra Comwell, der kommer fra København, så stopper jeg altid op der for at fortælle noget som jeg har stjålet fra Jens Hvass, der sagde om Jens Hvass bøgen: Sådan en har I fan... ly.... ikke ovre hos jer.

Efter atter en vandring siger Helge. Nu står vi ved Timandshuset. Jeg plejer gerne at fortælle en munter historie om Timanden og hans forældre, og så er der en person, der altid kommer og retter mig. Jeg gider det simpelthen ikke mere, jeg er så træt af ham. Kom her hen og fortæl den, jeg vil ikke rette på *dig*. Efter flere protester presser Helge eksformanden til at fortælle historien om Skov Kræns begravelse. Denne indleder dog med at fortælle om stedets navn, som oprindeligt var Dybdalshuset samt om denne skovfogedfamilie, der kom ovre fra Klodholm, som var ejet af Lundbæk gods. Vi hører om familiens tre generationer her på stedet: Christen Christensen, kaldet "Skov Kræn", Søren Christensen, kaldet "Skov Søren" og Jens Christian Christensen, kaldet "Timanden". Vi får også en forklaring på hvorfor Timanden fik dette tilnavn. Han havde arbejdet hos en fiskehandler, der hed Niemann.

Selvom eksformanden erklærer, at han ikke kan fortælle historien om Skov Kræns begravelse nær så godt som Helge kan, insisterer Helge på at eksformanden *skal* gøre det. Historien skal dog ikke refereres her, idet den har været beskrevet flere gange i vore turberetninger, ligesom den f.eks. også findes i Helges bog: "hvor Danmark er lunere" eller i "Fra Himmerland og Kjær Herred", årgang 2009.

Helge tilføjer, at historien til dels bygger på en dame, der flyttede til Norge. Hun besøgte mig godt 80 år gammel sammen med sin datter og et barnebarn. Datteren havde kontaktet mig fordi den gamle kone så gerne ville fortælle om sin barndom her i Rebild. Da hun ikke havde mere at fortælle, tænkte jeg, hun må da have kendt Timanden, hvorfor jeg sagde: Christense, du må da have kendt Timanden. Der var sådan en drukkenbolt, sådan en original oppe i Rebild som de kaldte Timanden, kan du huske ham? Hun kiggede underligt på mig og sagde: Hvad mener du? Det var sådan en drukkenbolt, de kaldte for Timanden, gentog jeg. Ja, sagde Christense, det er ham a sidder og fortæller om, det var min far.

Det var ikke særligt heldigt, tilføjer Helge, men hun sendte mig et billede af Timandshuset. Jeg anede ikke, at det eksisterede, så det har vi. Hun sendte mig også Timandens dødsattest. Det var jeg lidt skuffet over, jeg ville hellere have haft hans dødsattest.

Skal vi ikke høre historien om Timandsvej, spørger ØP. Når Helge har fortalt den historie om Timanden, siger eksformanden, så har han ofte sluttet af med at sige: *Og vi ved, at Timanden flyttede til Hadsund, for der nede er der en vej, der hedder Timandsvej*. Når vi så er gået herfra, så har jeg sagt til Helge: Helge for f. det har intet med hinanden at gøre, for jeg ved godt hvorfor Timandsvej hedder Timandsvej. Men det gav mig jo blod på tanden og basis for at skrive en god historie. Både om Timandsfamilien og om baggrunden for navnet Timandsvej. Spørgsmålet var så bare. Hvad blev der af Timanden? For at gøre en lang historie kort, så havde jeg fat i alle de ældste folk her i Rebild samt i graver Peter Aldahl i Gammel Skørping. Alle kunne godt huske eller havde hørt om Timanden, men ingen vidste hvor han var blevet af. Da Helge for mange år siden jo havde haft besøg af Timandens datter, Christense, var der måske en chance i Norge. Først i Bergen, hvor Helge huskede, de boede. Så i Drammen, hvor de i virkeligheden boede. Christense måtte selvsagt være død for længst, men hendes datter, Ellen Ødegård, kunne fortælle, at hendes bedstefar flyttede til Aalborg og der fik arbejde hos gartner Th. Sauer og at han døde i 1937 ude på alderdomshjemmet på Annebergvej.

Eksformanden slutter med ganske kort at fortælle, at navnet Timandsvej i Hadsund ganske enkelt er kommet af, at den oprindelige grusvej gik op til et skovområde, der var ejet af et timandskonsortium. Ligesom historien om Skov Kræns begravelse, kan man også læse om

eftersøgningen af Timanden samt om baggrunden for navnet Timandsvej i "Fra Himmerland og Kjær Herred, 2009".

Ved I hvorfor jeg bad Per om at fortælle om Timandshuset og Timanden, siger Helge. Det var fordi jeg startede med at sige, at historierne skulle være korte. – Bop, bop, bop.

På vores videre vej stopper Helge ved en lavning i terrænet og siger. Jeg gjorde jo det, at jeg besøgte nogle af de gamle og få historier af dem. Og bl.a. besøgte jeg en mand, der hed Peter Ørnebjerg, som har fortalt mig mange ting. Jeg vil af hensyn til den gamle formand ikke gå ned igennem lavningen som jeg plejer, men vil fortsætte direkte op til Ørnebjergershuset. Her oppe siger Helge: Her lå Ørnebjergershuset. Det ældste hus på egnen, antageligt 400 år gammelt. Peter Ørnebjerg var den, der vidste mest om Rold Skov, men jeg fik aldrig lov til at komme ind i huset. Når jeg bankede på, åbnede Peter døren og sagde det samme hver gang: "*Goddaw Qviiistorff, hva` vil du?*". Vi sad altid udenfor i alt slags vejr. Først på den allersidste dag, som Peter levede, kom jeg ind i huset, men det vil jeg fortælle om nede på Røverstuen. Efter Peters død gjorde statsskoven det, som man også gør på godserne, hvis man vil af med et hus, så lader man det bare forfalde, og så rager man det ned. At man kunne rage egnens ældste hus ned, tjener ikke nogen til ros, føjer Helge til.

Inden vi slutter helt her ved Ørnebjergershusets gamle plads, vender Helge sig mod vest og siger. Det yderste stykke af Ørnebjergershuset blev i gamle dage kaldt Sibjerg og lige nedenfor lå Simund. Den gamle kromand, Frimuth Engelst vidste godt, hvorfor det hed Sibjerg, men spurgte så en dag Peter Ørnebjerg om hvem Simon egentlig var. Der er ikke nogen Simon, navnet betyder Sømundingen og Sibjerg betyder Søbjerget, kunne Peter fortælle. Egentlig ganske logisk, når begge dele lå placeret lige ovenfor Gravlev Sø.

Vi er nu på vej hen imod Ørnebjergvillaen, men midt i det hele finder vi en mindesten. Det er svært at se, hvad der står på den. Men der står 'Hans Nikolaj Hansen 1853-1923', og så er der en hjejle, siger Helge. Hans Nikolaj Hansen var så glad for hedens fugl, hjejlen, at han lod sine børn døbe Hjejle. Hans Nikolaj Hansen kom gennem sit ægteskab med Ella Ruben til mange penge og var i mellemtiden blevet en meget anerkendt maler. Hans konkurrent var Laurits Tuxen, hvilken dog nåede noget længere op end Hans Nikolaj Hansen gjorde. Tuxen malede bl.a. den kongelige familie, den

russiske kejserfamilie og selveste dronning Victoria.

Da Hans Nikolaj Hansen havde fået alle disse mange penge, så købte han hele Ørnebjergershuset. Han havde været med i den kunstnerkoloni, som billedhugger Bundgaard havde taget initiativ til, og som lå lige her neden for Ørnebjerg. Det var 14 kunstnere, der oprettede aktieselskab. Det var et ganske lille beskedent hus med køjesenge, og der kunne de så komme og male. På et tidspunkt kunne de ikke blive enige om huslejen, og i 1917 købte Hans Nikolaj Hansen så Ørnebjerg og byggede en pragtvilla her oppe på toppen, og dermed var det sket med Ørnebjergkolonien.

Engang ville jeg gerne vide noget mere om disse kunstnere, så jeg skrev over til Hans Nikolaj Hansens søn, Bernt Hjejle, om han ikke ville fortælle mig noget, fordi jeg havde været henne og se på Pragtvillaen osv. Så kom der et meget karsk brev tilbage, at det var meget ukorrekt, at jeg omtalte hans forældres sommerhus som en pragtvilla. Begreberne var åbenbart noget anderledes i det Sjællandske end her i Himmerland. Men nu vil vi gå hen og se hvor stort det egentlig var, slutter Helge.

Som I kan se, så er dette, som Bernt Hjejle sagde, en "ganske lille" sag, siger Helge da vi er nået hen til ruinen af Ørnebjergvillaen. Men efter lokale forhold, så var det meget stort. Bernt Hjejle havde jo en af disse store patriciervillaer lige ud til Øresund, så for ham var det jo ikke

noget særligt. Vi har fotografier af det, men ikke nogen af det indefra - desværre. Efter at det var blevet brudt ned, så lå der en kæmpe stor vintønde her udenfor. Per har sat mig i forbindelse med en mand inde i Aalborg, som havde et fotografi af denne vintønde, så det var dejligt også at få det. Huset blev bygget i 1917, men da Hans Nikolaj Hansen døde i 1923, fik han ikke meget fornøjelse af det, men familien havde det da lige ind til 5. maj 1945. Da brændte det hele. Helge mener ikke, at han kan tillade sig at omtale de nærmere omstændigheder, men derved mistede egnen jo Ørnebjergvillaen for stedse.

Som det sidste nævner Helge, at vi nu er ude på Sibjerg, og at dette navn selvfølgelig er pga. søen, der ligger nedenfor. Den kunne Hans Nikolaj Hansen ikke se, for den var der ikke den gang, idet den var blevet drænet bort i 1896. Til gengæld var der ikke så mange træer som der er nu, så man kunne da se helt over til Gravlev ovre på den anden side af søen. Hermed var vores forholdsvis korte tur til ende. Der var således blot tilbage at gå direkte ned på Røverstuen i Rebild, så vi der kunne hygge os sammen over et godt måltid mad.

Med formand Bente i tronstolen blev vi efterhånden alle bænked på Røverstuen, og som det første bidrag til underholdningen kom vores gode ven Axel Meilholm, også kaldet Musikus, for at spille og synge for os. Herunder naturligvis slagsangen: "Hvor skal vi hen til sommer". Herefter var det Helges tur til at fortælle den lovede historie om Peter Ørnebjerg.

Han indleder med at sige: Da jeg kom her til egnen en oktoberdag i 1967 som ung direktør på Rold Storkro, var der indbudt til reception. Der kom selvfølgelig en masse fine folk i nålestribet tøj, men kromanden på Rebildhus, Frimuth Engelst, kom sammen med to vejrbidte mænd, Peter og Jens Ørnebjerg, der talte et sprog, som jeg ikke forstod et ord af. De skulle senere blive mine meget gode venner. Disse brødre havde en meget stor viden om Rold Skov, især Peter. Alt sammen ting, som ingen andre vidste noget om, men som jeg gennem dem fik lejlighed til at skrive ned.

Som Helge fortalte oppe ved Ørnebjerghuset, fik han aldrig lov til at komme indenfor. Først på en dag, hvor Frimuth Engelst og Helge kørte op til Peter for at høre noget om krybskytteri, var der noget, der var anderledes. Hvad der aldrig før var set, var der fuldt af biler udenfor, så Frimuth gik derfor bare ind og Helge fulgte efter. Nu kunne Helge da få lejlighed til at se Ørnebjergstuen med alt dens inventar. Det var så smukt – et fuldstændigt billede på 1700 tals almue, siger Helge.

Helge fortæller nu om at Peter var blevet alvorligt syg og lå i sengen. Denne meget rørende historie om Peters død kan læses i beretningen for juleturen 2011 og skal derfor ikke gentages her. Da Peter var død blev Helge bedt om at lave et billede af Ørnebjergstuen, hvilket han da også gjorde med glæde. En smuk akvarel, som Helge nu viser frem. Peter Ørnebjergs bror, Jens Ørnebjerg, sagde ligeledes til Helge, at Peter havde bestemt, at Helge skulle arve Ørnebjergbordet, slagbænken og tøsebænken. Slagbænken og tøsebænken har Helge overladt til Spillemandsmuseet, hvorimod bordet står i Helges skrivestue og bliver anvendt til lægge de bøger frem på, som han bruger som research når han skriver på en ny bog.

Helge fortæller også historien om hvordan han satte sin dykkerhjelme til salg gennem en internetauktion, hvilken blev budt op i mange penge. Og efterfølgende om hvordan han gennem samme auktionsfirma pludselig så et maleri af Ørnebjergstuen, der var malet af Mouritz Nørsgaard. Det billede skal jeg have og jeg er ligeglad med, hvad det koster, erklærede Helge. Han fik det for 700 kroner. Så nu har jeg både en akvarel og et maleri af Ørnebjergstuen, siger Helge og viser begge dele frem. Det er faktisk lidt af et kuriosum, at disse to billeder er tegnet og malet fra nøjagtig samme vinkel og supplerer hinanden fantastisk godt. Tilsammen et sandt lokalhistorisk klenodie, som efter skribentens mening aldrig må skille ad.

Herefter var tiden inde til at nyde vores mad. Der er kommet nye værter på Røverstuen, men alt er nogenlunde ved det gamle. Omgivelserne, hyggen og samværet er det samme som altid. Efter en passende tid var øjeblikket kommet, hvor vi gerne ville bringe Helge en stor tak for alle de oplevelser, vi har modtaget igennem året. En opgave, som det denne gang var Käthes

opgave at føre ud i livet. Ikke bare i form af en gave, men som tillige var ledsaget af følgende alternative turberetning:

”Søndag morgen den anden i anden. Efter form-andens velkomstord storkede turlederen af sted med sin rudel af skovvænder efter sig i gåsegang mod den nærmeste Leif sø. Her var en hel naturgeografisk oplevelse i vente. Udover de sædvanlige danske landvænder var der besøg fra Kina. Et par navnkundige Pekingvænder snadrede med et par Berbervænder, som kun vanskeligt kunne gøre sig forståelige, da et ørnenæb havde forkortet deres munddele – de havde været for næbbede! Pludselig dukkede der en Tjekkisk and op – en Bøhm-and: de elsker at forkrække deres publikum.

Der var også et par avisvænder og papvænder, de sidste var lidt flossede i kanten efter mødet med en søm-and. En enkelt gummiland blev holdt udenfor det gode selskab – den var ikke fertil! Man forstår godt det store fremmøde i søen, for kosten var fortræffelig: Et skilt ved bredden med 3 Michelin-stjerner viste, at det var førsteklases Annemad – lige noget for det søde liv, - og til kålhøgen var et udvalg af blæretang – pyntet op med lidt papegøjetang. Plantevæksten var i øvrigt meget varieret, storkenæb, harefod, præstekraver, hønsetarm og torskemund – lidt farligere planter, løvetand og tigerlilje passede på en lille krukkedild.

Da pausen nu nærmede sig, så vi os om efter de siddepladser som bænkebiderne havde efterladt, og kunne så smide brødkrummer ud til fuglene. Et par franske vin-duer kurrede med et par indiske hin-duer, vist nok på det gamle sprog Urdu`. Stærerne var så tamme at de kunne håndfodres, der var både grå – og grøn stær, en enkelt stær var så let til bens, så den blev straks kaldt Fred Astaire. Tæt ved hørtes spætternes næb banke mod træstammerne, der var både grønspætter og rødspætter og stor- og små spættede arter.

Så var der pause. Svalebajerne og lommelærkerne kom frem. Svalebajerne havde Bismag, men det var et særkende for Mosekonens bryg. Og muldvarpen kom op for at fylde mynter og pengeurt i pengekratten, som bare behøvede at vise sig.

Den tidligere form-and var i stødet, han underholdt med historier om polkagrise og chokoladefrøer og sko-vridere, som kom på arbejde når skovbunden var for fugtig, det havde måske været bedre at starte med en støvleknægt, som også kunne sparke lidt til stormskaderne.

Inden vi brød op advarede form-anden om de mange stærekasser, politiet var i færd med at sætte op. De kunne godt give lyn-grisene kattepine når de blev overraskede over disse blink-fyr så bilen kunne gærdesmutte i et vejsvin)g.

Inden vi skulle gå hver til sit snakkede vi om fremtidens naturpleje. Der var jo udsat kloakdyr i vandløbene – de såkaldte Bæ-ver, - og med den øgede brug af skoven som rekreativt område, hvor både skovløbere, sko-vridere, mountainbikere (for øvrigt et ganske mærkeligt navn for cyklister i det danske fladland), medfører et større slid og større forurening, burde man her i juletiden foreslå indførsel af Rens-dyr. – Så kunne skovene saneres så Julemanden kunne komme frem.”

Efter en kort gennemgang af årets begivenheder, havde eksformanden fået til opgave også at lede dette års gavespil med ikke mindre end hele syv præmier. Disse bestod af seks eksemplarer af Helges nyeste bog, ”En historisk Talerstol” samt en gave fra Røverstuen, bestående af to flasker Røverøl. Som lykkens gudinde valgte vi også denne gang Kirsten Idskov, der skulle vise sig at være en endog særdeles munter medhjælper. Tak for det.

Der var nu blot tilbage at nyde vores kaffe og det fortsatte samvær. Vi kan vist godt tillade os at sige, at vi atter har haft et spændende år med mange gode arrangementer. Vi tillader os også at sige, at vi har et super godt program klar til 2014. På gensyn den 9. marts.

pa

Turledelse 2013:

Turleder: Helge V. Qvistorff,	tlf. 98 39 17 97.
Formand: Bente Bruun,	tlf. 51 89 44 47.
Kasserer: Kåthe Larsen,	tlf. 98 39 55 96.
Sekretær: John Kovshøj,	tlf. 61 78 32 85.
Bestyrelsesmedlem: Marthin Nygaard,	tlf. 22 80 74 89.
Bestyrelsesmedlem: Per Andersen,	tlf. 98 18 79 14.
Webmaster: Lennart Greig,	tlf. 98 38 30 49.

Fotografer: Ole Christiansen m.fl.